

ИЗВЕШТАЈ О ОЦЕНИ ДОКТОРСKE ДИСЕРТАЦИЈЕ

Кандидат: мр Јасмина Пекић

Тема: Карактеристике породица са академски даровитим адолесцентом

I ПОДАЦИ О КОМИСИЈИ
1. Датум и орган који је именовao комисију: 9. децембар 2012.; Наставно-научно веће Филозофског факултета у Новом Саду
2. Састав комисије са знаком имена и презимена сваког члана, звања, назива уже научне области за коју је изабран у звање, датума избора у звање и назив факултета, установе у којој је члан комисије запослен: Др Јасмина Коцопељић, ванредни професор за ужу научну област Психологија, изабрана 28. 05. 2009., Филозофски факултет у Новом Саду, ментор Др Лајош Генц, редовни професор за ужу научну област Психологија, изабран 22.09. 1992., Филозофски факултет у Новом Саду Др Зора Крњић, научни сарадник за ужу научну област Психологија, изабрана 25.05. 2011. Институт за психологију, Филозофски факултет у Београду
II ПОДАЦИ О КАНДИДАТУ
1. Име, име једног родитеља, презиме: Јасмина (Милан) Пекић - рођена Штула
2. Датум рођења, општина, република: 04.01.1979, Сомбор, Општина Сомбор, Република Србија
3. Датум одбране, место и назив магистарске тезе: 15.10.2007, Филозофски факултет у Београду, Одељење за психологију, „Црте личности као чиниоци успешности ученика средњих школа за даровите“
4. Научна област из које је стечено академско звање магистра наука: Психологија
III НАСЛОВ ДОКТОРСKE ДИСЕРТАЦИЈЕ:
Карактеристике породица са академски даровитим адолесцентом

IV ПРЕГЛЕД ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ:

Докторска дисертација мр Јасмине Пекић обухвата 237 страна и састоји се из две веће целине: теоријског и истраживачког дела. Након краћег уводног дела (Увод од 6 до 8 стране), следи теоријски део дисертације који је конципиран кроз три велика поглавља на укупно 112 страна. У првом поглављу под називом Преглед теоријских концепција даровитости (од 9 до 44 стране) кандидаткиња даје исцрпан приказ различитих концепција даровитости следећи хронологију њиховог појављивања, од првобитних одредница Френсиса Голтона и Алфреда Бинеа преко Термановог одређења даровитости у оквирима опште интелигенције, па све до савремених дуалистичких и контекстуалистичких концепција даровитости. Приказујући утицајне концепција даровитости, кандидаткиња се истовремено руководи њиховим градуирањем од почетних „конзервативних“ концепција до касније установљених „либералних“ настојећи тиме да истакне комплексну природу даровитости и укаже на важност њеног тумачења и са аспекта срединских прилика. У оквиру другог поглавља Академска даровитост (од 45 до 79 стране) разматрају се манифестације даровитости у академским доменима. Полазећи од упоређивања и утврђивања разлика између академске даровитости, с једне стране и неакадемске и креативно-продуктивне даровитости, са друге, као и систематизовањем резултата истраживања у којима је овај концепт имао статус истраживачке варијабле, кандидаткиња покушава да понуди аргументоване одговоре о најпримеренијим начинима операционализације конструкта академске даровитости. Исто тако, значајан део овог поглавља чини и разматрање различитих типова академског талента, а приказу глобалне насупрот доменоспецифичне даровитости поклања се посебна пажња. Разматрање феномена академске даровитости завршава се краћим закључком у коме кандидаткиња указује на интелигенцију као заједнички именитељ различитих одређења академске даровитости, анализира преплитање креативности и способности за учење, истиче однос потенцијала и постигнућа у дефиницијама и значај интринзичке мотивације, те указује да когнитивна димензија академског талента не подразумева само квантитет, већ и специфични профил способности. Тиме се поставља оквир за операционализацију конструкта академске даровитости у истраживачком делу рада. У трећем поглављу под називом Породица као фактор развоја даровитости (од 80 до 113 стране) даје се релевантан преглед ранијих истраживања која су разматрала релације измеђи (академске) даровитости и различитих аспеката породичног функционисања. Након што размотри теоријска становишта о томе да ли се породица може сматрати генератором или катализатором даровитости, кандидаткиња приступа врло исцрпној анализи корпуса емпиријских резултата о значају појединих аспеката породичног функционисања за развој даровитости. Следи детаљан приказ резултата о значају афективне и контролне васпитне димензије, о ефектима породичне подршке, кородитељских односа, породичне кохезивности и адаптивбилности, те породичне афективне везаности. Побројане варијабле породичног функционисања дефинисане су и разматране кроз релевантне и утицајне теоријске моделе.

Нацрт истраживања (од 114 до 133 стране) детаљно је приказан и садржи све елементе који су потребни да би се добио детаљан увид и методологију истраживања (проблем, циљеви, хипотезе, варијабле, примењени инструменти, узорак, те поступак прикупљања и обраде података). Проблем који се у дисертацији истражује јесте које карактеристике породичног функционисања остварују значајну везу са академским талентом, са посебним освртом на улогу породичне кохезивности/флексибилности и кородитељских односа, као најслабије истражених својстава породичног окружења даровите деце. Поред тога, у раду се истражује структура академске даровитости, са обраћањем посебне пажње на недовољно јасну улогу креативности у контексту академске изврности. Резултати истраживања (од 134 до 189 стране) и њихова интерпретација приказани су у оквиру посебног поглавља. Приказ резултата организован је према постављеним циљевима истраживања и садржи два велика одељка: Релације породичних карактеристике и академске даровитости и Природа академске даровитости. У оквиру првог прегледно и јасно приказане су разлике између породица академски даровитих и просечних ученика, разлике између породица даровитих у различитим академским доменима, разлике у функционисању породица даровитих у односу на образовни ниво родитеља, те разлике у нивоу развијености академског талента у односу на образовни ниво родитеља, као и релације сета варијабли породичног функционисања са различитим индикаторима академског талента. У другом одељку приказа резултата разматра се структура конструкта академске даровитости, корелација креативности и школског постигнућа и разлика у интензитету повезаности креативности и школског постигнућа у односу на домен академског талента. Како је сам приказ свих добијених резултата праћен врло опсежном дискусијом, у закључку дисертације (од 192 до 197 стране) само су побројани истраживачки налази и указано је на могуће практичне импликације добијених налаза, те на ограничења истраживања. Након закључног поглавља следи списак литературе (од 198 до 218 стране) који садржи 257 библиографских јединица. На крају дисертације налазе се четири прилога у којима кандидат прилаже резултате додатних статистичких анализа које су пратиле главне истраживачке резултате (Прилог 1: Факторска структура Упитника породичне подршке; Прилог 2: Варијабле породичног функционисања – додатне анализе и Прилог 3: Природа академске даровитости – интеркорелације индикатора), као и све инструменте који су у истраживању коришћени (Прилог 4). Текст дисертације садржи 28 табела и 4 шеме.

V ВРЕДНОВАЊЕ ПОЈЕДИНИХ ДЕЛОВА ДОКТОРСKE ДИСЕРТАЦИЈЕ:

Теоријски део дисертације добро је структуриран и организован и својим садржајем представља добру основу за постављање проблема и формулисање истраживачког нацрта. Кандидаткиња је показала завидно познавања истраживачке области и теоријске компетенције о чему сведочи одабир и бројност употребљених референци. Посебан квалитет овог дела рада предстаља и врло јасно изражени критички осврт и аргументовано преиспитивање теоријских концепција и корпуса емпиријских налаза, који су дати у виду краћих закључака на крају појединачних поглавља теоријског дела. Врло опсежан и релевантан приказ емпиријских резултата о везама између различитих аспеката породичног функционисања и реализације даровитости, праћен је сталним преиспитивањем неусаглашености и трагањем за евентуалним контрадикторностима међу резултатима приказаних студија. Тиме кандидаткиња јасно наглашава истраживачка питања која надаље треба преиспитивати, имплицитно образлажући тако и одабир варијабли породичног функционисања у свом истраживачком нацрту.

У истраживачком делу рада кандидаткиња је исцрпно приказала све потребне елементе истраживачког нацрта. Операционализација варијабли и одабир инструмената извршени су врло пажљиво и у складу са данас утицајним и релевантним теоријским моделима. Посебна пажња је поклоњена критеријумима за идентификацију академски даровитих адолесцената. Из првобитно испитаног узорка од 736 гимназијалаца са територије Србије, формиран је узорак академски даровитих ученика ($N=177$) на основу дефинисаних индикатора, који је упоређиван са узорком просечних ученика приближно исте величине. Одабир метода статистичке обраде извршен је коректно, у складу са постављеним циљевима и природом прикупљених података. Приказ резултата добро је структуриран и логично организован. У дискусији која прати резултате кандидаткиња је показала завидну умешност у теоријском осмишљавању добијених резултата и њиховом повезивању са налазима ранијих студија. Поред детаљне анализе резултата главног истраживачког проблема – односа породичног функционисања и академске даровитости адолесцента, не мање пажње поклоњено је и још увек интригантном питању структуре конструкта академског талента. Изведени закључци усаглашени су са добијеним резултатима. Кроз дискусију резултата и у закључном делу рада, кандидаткиња је отворила низ нових питања и проблематизовала нека ранија.

Комисија процењује да су сви делови дисертације кандидаткиње мр Јасмине Пекић урађени квалитетно, а резултати представљени у складу са очекивањима од научних истраживања.

VI Списак научних и стручних радова који су објављени или прихваћени за објављивање на основу резултата истраживања у оквиру рада на докторској дисертацији

Пекић, Ј. (2011). Релације креативности и школског постигнућа у контексту различитих академских домена. Примењена психологија, у штампи.

VII ЗАКЉУЧЦИ ОДНОСНО РЕЗУЛТАТИ ИСТРАЖИВАЊА

Добијени резултати, који су произашли из разматрања прве групе питања, сугеришу да постоје значајне разлике у начину функционисања породица са академски даровитим и породица са просечним адолесцентом, у смислу да први тип породица одликује виши степен емоционалне повезаности даровитог детета са члановима породице, која исходи из топло-попустљивог васпитног стила родитеља и њиховог подржавајућег односа. Ове карактеристике породичног функционисања подупиру развој академске даровитости у сва три њена релевантна аспекта, с тим што се са већом засићеношћу академске даровитости креативношћу, унеколико мења улога породичне кохезивности и флексибилности, тако да прва карактеристика губи на значају, док се допринос друге карактеристике интензивира. Разматрање разлика у породичном контексту академски даровитих ученика у односу на тип академског талента и образовни ниво родитеља, није указао на постојање значајних разлика. Но, уколико се образовни ниво родитеља доведе у релацију са нивоом развијености академске даровитости, добијени резултати указују на постојање значајних разлика на зависној варијабли само у односу на образовни ниво мајке.

Испитивање латентне структуре академског талента указује на постојање двају квалитативно различитих, али узајамно повезаних компоненти, од којих је једна когнитивно-мотивационе природе, а друга се тиче креативности која је комплементарна са школским захтевима. Креативност се, надаље, показала значајно повезаном са школским постигнућем, и то у нешто јачој мери у „вербалним“, него у „невербалним“ академским доменима. Кад је реч о интелигенцији, као централној окосници академске даровитости, резултати сугеришу проминентност њене предиктивне моћи у односу на школско постигнуће, као критеријумску варијаблу, у ситуацији када интелигенцију комбинујемо са интринзичком мотивацијом и креативношћу.

VIII ОЦЕНА НАЧИНА ПРИКАЗА И ТУМАЧЕЊА РЕЗУЛТАТА ИСТРАЖИВАЊА
НАПОМЕНА:
Истраживање је спроведено сагласно методологији научних истраживања. Добро операционализоване варијабле, одабир одговарајућих инструмената, добро осмишљен начин узорковања и адекватано одабрани статистички поступци одлике су овог истраживања. Приказ резултата организован у складу са постављеним циљевима је јасан, прегледан и систематичан. Налази су опширно, промишљено и тачно протумачени и теоријски утемељени. Током дискусије кандидаткиња врши стално компарирање добијених налаза са налазима ранијих студија и тиме резултате ставља у шири научни контекст. Закључци су изведени сагласно добијеним резултатима. Комисија закључује да су приказ и тумачење резултата коректно урађени.
IX КОНАЧНА ОЦЕНА ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ:
НАПОМЕНА:
1. Дисертација је написана у складу са образложењем наведеним у пријави теме
2. Дисертација садржи све битне елементе
3. По чему је дисертација оригиналан допринос науци
Дисертација је допринела додатном расветљавању улоге неких специфичних аспеката породичног функционисања у развоју академске даровитости. Посебан научни допринос докторске дисертације мр Јасмине Пекић огледа се у новом расветљавању релација између породичне кохезивности и флексибилности и академског талента о чему је у досадашњем корпусу емпиријских истраживања постојала несагласност. Дисертација даје свој допринос и у даљем расветљавању латентне структуре конструкта академског талента.
4. Недостаци дисертације који би могли имати утицаја на резултате истраживања нису уочени.
X ПРЕДЛОГ:
На основу укупне оцене дисертације, комисија предлаже:
- да се докторска дисертација прихвати, а кандидату одобри одбрана

ПОТПИСИ ЧЛАНОВА КОМИСИЈЕ

Др Јасмина Коцопелић, ванредни професор за ужу научну област Психологија, Филозофски факултет у Новом Саду, ментор

Др Лајош Генц, редовни професор за ужу научну област Психологија, Филозофски факултет у Новом Саду

Др Зора Крњаић, научни сарадник за ужу научну област Психологија, Институт за психологију, Филозофски факултет у Београду

у Новом Саду, јануар 2012.